

2021

Pedagogisch Beleidsplan

PSZ de Bengelenbak

Brakel

1-1-2021

Inhoudsopgave

1.	Pedagogisch beleidsplan	3
1.1	Pedagogische visie.....	4
1.1.1	Spelen, ontwikkelen en ontmoeten.....	5
1.1.2	Interactie kind en omgeving	5
1.2	Pedagogische visie in de praktijk	6
1.2.1	Veiligheid.....	6
1.2.2	Structuur en stabiliteit.....	6
1.2.3	Vier ogen principe.....	7
1.3	Pedagogische uitgangspunten	7
1.4	Opvoedingsdoelen.....	8
1.5	Waarden en normen	8
1.5.1	Opvoeden met verschillen in waarden en normen.....	9
1.5.2	Regels en gewoonten	9
1.6	Ontwikkelingsfasen van peuters.....	9
1.7	Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)	11
1.7.1	Voorwaarden	12
1.8	Verzorging	14
1.8.1	Lichamelijke veiligheid.....	14
1.8.2	Hygiëne.....	15
1.8.3	Voedingsbeleid	15
1.8.4	Ontwikkeling van zindelijkheid	16
1.8.5	Bestrijding hoofdluis.....	16
1.9	Dagindeling.....	16
1.9.1	Op de groep.....	16
1.9.2	Team-samenstelling.....	16
1.9.3	Dagindeling.....	18
1.9.4	Wennen	19
1.9.5	Afscheid nemen	19
1.9.6	Ziekte	19
1.9.7	Feesten en rituelen.....	20
1.9.8	Extra activiteiten/ bezoeken	20
1.10	Observeren en signaleren.....	21
1.10.1	Kinderen met een handicap of beperking.....	22

1.10.2	Protocol kindermishandeling.....	22
1.11	Ouderbeleidsplan	23
1.11.1	Aanmelden van kinderen.....	23
1.11.2	Uitgangspunten van het ouderbeleid	23
1.11.3	De plaats van ouders in de peuterspeelzaal	24
1.11.4	Het bestuur.....	25
1.11.5	Klachtenregeling	25
1.12	Organisatiebeleid	25
1.13	Financieel en extern beleid.....	26

1. Pedagogisch beleidsplan

Voorwoord

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan van Peuterspeelzaal De Bengelenbak. Met het op schrift stellen van de visie, de pedagogische uitgangspunten en de doelen wordt kwaliteit nagestreefd. Het maakt het pedagogisch handelen voor alle betrokkenen inzichtelijk en versterkt de professionaliteit. Het pedagogisch beleidsplan biedt kaders die richting geven aan het concrete handelen in de dagelijkse praktijk. Daarbij kan het niet anders zijn dan dat er altijd sprake is van een intentie; de dagelijkse praktijk vraagt om aanpassing aan de specifieke situatie van een bepaald moment. Bovendien veranderen inzichten en ideeën in de loop van de tijd. Richtlijnen zullen dan na overleg aangepast moeten worden, wat kan leiden tot wijzigingen in het beleidsplan. Daarmee wordt duidelijk dat het pedagogisch beleidsplan het resultaat is van een cyclisch en dynamisch proces.

Dit pedagogisch beleidsplan wordt nader uitgewerkt in een pedagogisch werkplan. In dit werkplan staat beschreven hoe er per groep concreet gewerkt wordt op basis van het pedagogisch beleidsplan. Het pedagogisch beleidsplan biedt ouders en andere betrokkenen inzicht in hoe er met de kinderen wordt omgegaan en waarom dat zo gebeurt. Peuterspeelzaal De Bengelenbak werkt volgens de kwaliteitseisen zoals deze zijn vastgelegd een ministeriële regeling, Regeling kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzaal werk en de Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK).

Wanneer wij over ‘het kind’ schrijven, gebruiken we de mannelijke vorm. We bedoelen dan zowel meisjes als jongens. Als we schrijven over de ouder(s), bedoelen we ook de verzorger(s) van het kind.

Inleiding

De missie van Peuterspeelzaal De Bengelenbak luidt als volgt:

Peuterspeelzaal De Bengelenbak biedt een passend aanbod voor kinderen van twee tot vier jaar, in een veilig en stimulerend pedagogisch klimaat, waarin ieder kind de ruimte krijgt zich optimaal te ontwikkelen op sociaal, emotioneel, cognitief en motorisch gebied. Voor ouders is de peuterspeelzaal een laagdrempelige voorziening waar opvoedingsuitwisseling plaatsvindt.

Vanuit dit standpunt kunnen de volgende kerntaken worden benoemd:

- Ontwikkelingsstimulering: de peuterspeelzaal heeft tot taak om de brede ontwikkeling van alle peuters te stimuleren. Dit heeft betrekking op zowel de motorische ontwikkeling, als op de sociale, emotionele, cognitieve, creatieve en de taalontwikkeling.
- Volgen en signaleren: de peuterspeelzaal heeft tot taak ieder kind op een systematische, methodische wijze te volgen in zijn/ haar ontwikkeling en welbevinden. Als daarvoor aanleiding is, wordt er zorg gedragen voor een gerichte signalering.
- Vormgeven doorgaande ontwikkelingslijn: de peuterspeelzaal is een schakel in de ontwikkelketen van kinderen en daarmee een essentiële partner in de uitvoering van lokaal jeugdbeleid

In het verlengde van bovenstaande kerntaken heeft de peuterspeelzaal ten aanzien van ouders een opdracht op het gebied van afstemming, informatie-uitwisseling en overleg. Tevens vervult de peuterspeelzaal voor ouders een belangrijke vraagbaakfunctie: het is een laagdrempelige voorziening waar opvoedingsuitwisseling plaatsvindt en een plek waar ouders diverse opvoedingsvragen en – problemen neerleggen. Een peuterspeelzaal heeft daarin een verwijzende opdracht en fungeert als intermediair bij het tot stand brengen van een opvoeding ondersteunend aanbod.

- Ontwikkelingsgericht: het bieden van optimale ontwikkelkansen, het stimuleren van een brede ontwikkeling staat centraal; spelen is leren en ontwikkelen
- Preventief: de peuterspeelzaal levert een belangrijke bijdrage aan het voorkomen en tijdig signaleren van ontwikkelingsachterstanden. Een peuterspeelzaal draagt zorg voor een ononderbroken ontwikkelingslijn.
- Basisvoorziening: om aan te geven dat de peuterspeelzaal in gelijke mate voor elk kind toegankelijk moet zijn

In de peuterspeelzaal wordt het kind de ruimte geboden om te spelen, te ontwikkelen en te ontmoeten. Er wordt veel zorg besteed aan de manier waarop de kinderen worden opgevangen. Deze zorg is mede gericht op de sfeer in de groep zodat de kinderen met plezier naar de peuterspeelzaal komen. De basishouding van de pedagogisch medewerkers wordt gekenmerkt door warmte en aandacht voor elk kind individueel in de groep.

In het voorschoolse traject biedt de peuterspeelzaal een prettige omgeving die zoveel mogelijk aansluit bij de ontwikkelingsfase van het kind. Een kind van rond de twee jaar kan daaraantoe zijn. Peuterspeelzaal De Bengelenbak biedt professionele peuteropvang aan, het kind kan er in een stimulerende omgeving contact leggen met leeftijdsgenootjes en de peuterspeelzaal is voor het kind een plek die zoveel mogelijk aan zijn leeftijd is aangepast.

1.1 Pedagogische visie

Het is belangrijk dat kinderen evenwichtige, sociale, zelfstandige personen worden die een goed gevoel van eigenwaarde hebben. Peuterspeelzaal De Bengelenbak werkt vanuit die visie en kan een eigen, belangrijke bijdrage leveren. Het worden van een evenwichtig mens heeft te maken met het verwerven van zelfstandigheid, sociale omgang en een goed gevoel van eigenwaarde.

De bijdrage van de peuterspeelzaal bestaat uit het volgende:

Het sociale aspect wordt gestimuleerd door:

- Geven van het goede voorbeeld en voorbeeldgedrag
- Positief benaderen
- Stimuleren van samen delen en samenspelen
- Leren overleggen en compromissen sluiten
- Leren dat kinderen een keuze hebben, door te leren dat ze ook 'nee' mogen zeggen

De zelfstandigheid wordt bevorderd door:

- Opdrachtjes geven
- Laten helpen
- Zelf de stoel wegzetten, opruimen, leren zelf de jas aan doen, kortom zelfredzaamheid bijbrengen
- Stimuleren om dingen zelf te doen en pas te helpen als het niet lukt

Het gevoel voor eigenwaarde wordt positief beïnvloed door:

- Laten merken dat resultaten niet het belangrijkste zijn; plezier in wat het kind doet staat voorop
- Kind stimuleren in wat het kan, eruit proberen te halen wat erin zit
- Complimenteren

1.1.1 Spelen, ontwikkelen en ontmoeten

De peuterspeelzaal is voor kinderen een plek waar ze spelen, ontmoeten en ontwikkelen. Door te spelen in nabijheid van en samen te zijn met andere kinderen, ontmoeten ze anderen en leren daarvan. Door ontmoeten en spelen ontwikkelen kinderen zich.

De peuterspeelzaal is een plek waar kinderen kennismaken met nieuw spel en spelmateriaal. Ze komen daarnaast vaak voor het eerst in aanraking met leeftijdsgenootjes. Het verblijven in een groep maakt dat kinderen, onder leiding van een pedagogisch medewerker, leren van en met elkaar. De peuterspeelzaal stelt eisen aan kinderen, maar werkt nadrukkelijk niet toe naar vastgelegde eindtermen. Een voortvloeisel van het samenbrengen van jonge kinderen is dat ouders met jonge kinderen elkaar ontmoeten. Ze hebben daardoor contact en kunnen onderling informatie uitwisselen.

1.1.2 Interactie kind en omgeving

Een kind dat de peuterspeelzaal bezoekt is niet meer blanco. Het draagt al een bagage aan ervaringen met zich mee, waardoor het gedeeltelijk al is gevormd. In principe heeft ieder kind een drang om te leren en te ontdekken. De omgeving is daarbij een stimulerende factor en kan richting geven aan de ontwikkeling. Met andere woorden, tussen kind en omgeving is sprake van een interactie. Daarom wordt op de peuterspeelzaal een omgeving gecreëerd waarin een kind zich veilig, geborgen en vertrouwd voelt. Pas dan kan een kind positieve ervaringen opdoen om van te leren.

De veilige, geborgen en vertrouwde omgeving wordt gecreëerd door:

- Een kind vrijheid bieden, waardoor het een eigen plek binnen de groep kan zoeken en vrij kan spelen
- Het hanteren van een structuur in de dagdelen, waardoor kinderen weten wat hen te wachten staat
- De groep en groepsruimte een herkenbare plek laten zijn voor de kinderen. Dit betekent dat er gewerkt wordt met een vaste groepsindeling en een vaste pedagogisch medewerker op de groep.

- De kinderen zodanig benaderen dat ze het gevoel krijgen dat ze er mogen zijn. Dit wordt tot uiting gebracht door het geven van aandacht, een positieve benadering, het geven van complimenten en hulp daar waar nodig.
- Een kind proberen te begrijpen, waarbij contact met de ouders over het kind van essentieel belang is

1.2 Pedagogische visie in de praktijk

Ieder kind is uniek en ontwikkelt zich in interactie met de omgeving. Een kind wordt geboren met een bepaalde aanleg en eigenheid en ontwikkelt zich in zijn eigen tempo en op zijn eigen manier. Voor een goede ontwikkeling van het kind is de houding van de pedagogisch medewerker van essentieel belang. De houding van de pedagogisch medewerker dient gericht te zijn op een liefdevol en aandachtig begeleiden, ondersteunen en stimuleren, zodat het kind zich optimaal kan ontwikkelen en ontplooien. De pedagogische relatie die de pedagogisch medewerker met de kinderen heeft, dient naast affectief ook respectvol te zijn. De relatie met de pedagogisch medewerker moet het kind een gevoel van veiligheid, geborgenheid en vertrouwen geven, zodat het kind de omgeving durft te gaan ontdekken en onderzoeken. De pedagogisch medewerker luistert door te kijken waar het kind mee bezig is, wat hij wil, wat hem interesseert of waar hij vragen over heeft. Dit geeft een kind een gevoel van zelfvertrouwen en draagt bij aan een positief zelfbeeld.

1.2.1 Veiligheid

Een goede kind – pedagogisch medewerker relatie ligt aan de basis van kwalitatief goede opvang. De professionele houding van de pedagogisch medewerker maakt een veilige band tussen haar en de peuter mogelijk. De peuter leert erop vertrouwen dat de pedagogisch medewerker er voor hem is wanneer hij haar nodig heeft, bijvoorbeeld wanneer hij bang of verdrietig is. De twee kenmerken hiervan zijn:

1. De pedagogisch medewerker is sensitief, dat wil zeggen gevoelig voor signalen die de peuter uitzendt. De pedagogisch medewerker doet telkens moeite aan te voelen en te begrijpen wat de peuter wil, doet of bedoelt.
2. De pedagogisch medewerker heeft niet alleen oog en begrip voor de uitingen van de peuter, zij reageert ook tijdig positief op de signalen van de peuter: zij is responsief. Door haar positieve aandacht voelt de peuter zich gewaardeerd, begrepen en serieus genomen.

1.2.2 Structuur en stabiliteit

Een omgeving scheppen waarin de peuter zich geboren voelt, betekent ook een duidelijke en consequente structuur bieden. Door regelmaat, ritme en stabiliteit wordt de wereld om hen heen herkenbaar en dagelijkse gebeurtenissen steeds meer voorspelbaar. Herhaling, regels en gewoonten geven de peuters houvast en zekerheid in een omgeving die eerder vreemd voor hen is.

Structuur en regels geven een kind duidelijkheid over wat er gaat gebeuren en wat er van hem wordt verwacht. Op een peuterspeelzaal is er structuur in de ruimte, structuur in het dagritme, continuïteit in de groepssamenstelling en er zijn regels en gewoonten.

1.2.3 Vier ogen principe

Peuterspeelzaal de Bengelenbak vindt het belangrijk dat kinderen in een veilige en vertrouwde omgeving worden opgevangen. We brengen het principe van vier ogen, vier oren en transparantie op verschillende manieren in praktijk. Vanaf juli 2013 moeten de kinderdagopvang (0 tot 4 jaar) aan de eisen, die gesteld worden in dit principe, voldoen. Dit principe houdt in, dat altijd een volwassene moet kunnen meekijken of meeluisteren met een beroepskracht. De GGD controleert hierop.

Voorzorgsmaatregelen die vanaf 1 juli 2013 gelden worden door Peuterspeelzaal De Bengelenbak gehanteerd. Daar waar nodig worden ze tijdens het werkoverleg weer aangescherpt.

- Er zijn altijd twee pedagogisch aanwezig op de groep.
- Er bevinden zich tussen alle ruimtes ramen, waardoor de pedagogisch medewerkers elkaar te allen tijde kunnen zien.
- Een open aanspreekcultuur is één van de onderdelen van ons pedagogisch beleid. Hierin staat beschreven hoe we omgaan met de kinderen. Mocht een collega zich daar niet aan houden, dan spreken we elkaar daarop. Pedagogisch medewerkers geven elkaar feedback over de dingen die goed gaan, maar ook over dingen die minder goed gaan. Dit maakt dat we kritisch naar elkaar blijven kijken.
- Bij aanneming van nieuwe medewerkers bellen we naar de vorige werkgever voor referenties.
- Ons pedagogisch handelen staat op de agenda van het werkoverleg. Zo blijft de manier waarop we willen werken met kinderen steeds weer onder de aandacht.

1.3 Pedagogische uitgangspunten

Peuters bevinden zich in een fase waarin het belangrijk is dat zij vaardigheden leren in de omgang met mensen, dat ze vertrouwen krijgen in zichzelf en anderen, zich kunnen inleven in een ander en dat ze interesse naar anderen toe leren tonen.

Een peuterspeelzaal helpt een peuter met het uitbreiden van zijn ervaringswereld. De peuterspeelzaal hanteert daarbij de volgende vijf pedagogische uitgangspunten:

1. Het is van wezenlijk belang dat de peuters plezier beleven aan hun verblijf op de peuterspeelzaal. Dit betekent dat 'het spelen' voorop moet blijven staan.
2. Het is van belang om de peuter tijdens zijn verblijf op de peuterspeelzaal te begeleiden bij en te stimuleren in zijn ontwikkeling. De begeleiding staat dan ook voorop.
3. De peuterspeelzaal is door middel van deskundige leiding bij uitstek een voorziening waar in een vroegtijdig stadium stoornissen in de ontwikkeling van het kind ontdekt kunnen worden, waarna samen met de ouders naar mogelijke oplossingen of hulpmiddelen kan worden gezocht
4. Een belangrijk aandachtspunt voor de peuterspeelzaal is dat zij het interculturele aspect als vanzelfsprekend in de werkwijze en het programma tot uitdrukking laat komen

5. De pedagogisch medewerkers ondersteunen en adviseren ouders waar mogelijk bij de opvoeding van hun peuters

Peuterspeelzaal De Bengelenbak biedt een klimaat voor de peuters waarin zij zich gerespecteerd, geborgen en veilig voelen en waarin zij respect hebben voor anderen en hun omgeving. Kinderen worden ondersteund om zich in hun eigen tempo en binnen de eigen mogelijkheden te ontwikkelen, daarin rekening houdend met de groep. Daarnaast hebben de pedagogisch medewerkers een beroepsgeheim; zij verstrekken geen informatie aan derden.

1.4 Opvoedingsdoelen

In de wet zijn de vier pedagogische doelen van Riksen-Walrave opgenomen als definitie van 'verantwoorde kinderopvang'. Peuterspeelzaal De Bengelenbak werkt volgens de vereisten van deze wet. De pedagogische doelen zijn:

- Het bieden van een gevoel van (emotionele) veiligheid; wij volgen en gaan uit van de ontwikkeling van het kind. De kinderen leggen de basis om de verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf, de anderen en voor de omgeving. We brengen reflectie op gang waardoor kinderen steeds meer kennis krijgen over zichzelf.
- De gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competentie; wij richten ons op wat het kind kan en sluiten daarbij aan. Dit betekent dat wij differentiëren. Een sociaal competent kind kan zich aanpassen aan steeds nieuwe situaties. Daarom brengen wij kinderen in contact met verschillende vaardigheden, activiteiten en thema's.
- De gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competentie; hier gaat het erom hoe een kind met anderen omgaat en hoe het kind zichzelf ziet in relatie tot anderen. De kinderen leren zichzelf beter kennen, ook als persoon, los van het gezin waar zij uit komen. Tijdens het spelen met leeftijdsgenoten leren zij zich verplaatsen in anderen, ruzies op te lossen en verschillen te overbruggen.
- De kans om zich waarden en normen, de cultuur van een samenleving eigen te maken. Een belangrijke doelstelling is om de kinderen te stimuleren eigen keuzes te maken waarbij wij rekening houden met het unieke kind.

Een goed pedagogisch klimaat is voor Peuterspeelzaal De Bengelenbak een veilig klimaat: duidelijkheid en voorspelbaarheid, individuele aandacht, luisteren, jezelf kunnen zijn en fouten mogen maken, warmte, vertrouwen, groepsbeleving, interesse in de achtergrond van kinderen. Maar ook een klimaat wat zorgt voor een goede ontwikkeling: rugzak vullen met ervaringen, ruimte geven, grenzen aangeven, uitdagend en gedifferentieerd aanbod, structuur en groeiende zelfredzaamheid.

1.5 Waarden en normen

Het overbrengen van waarden en normen speelt in de opvoeding van de kinderen voortdurend een rol. Waarden geven uitdrukking aan de betekenis die mensen hechten aan bepaalde gedragingen, dingen of gebeurtenissen. Het zijn ideeën of opvattingen die aangeven hoe belangrijk mensen iets vinden. Waarden zijn onmiskenbaar cultuurgebonden; ze veranderen in de loop van de tijd en

variëren van samenleving tot samenleving. Normen vertalen de waarden in regels en voorschriften hoe volwassenen en kinderen zich behoren te gedragen. Zo is bijvoorbeeld de norm behorende bij de waarde 'respect hebben voor elkaar' dat pesten, schelden en slaan niet worden toegestaan.

1.5.1 Opvoeden met verschillen in waarden en normen

Om zoveel mogelijk aan te kunnen sluiten bij de thuissituatie is goed overleg met de ouders belangrijk. Openheid en wederzijds respect staan daarin centraal. Andere ideeën over opvoeding moeten bespreekbaar zijn, zodat de pedagogisch medewerkers en ouders kunnen leren omgaan met de verschillen en oog te hebben voor overeenkomsten. De pedagogisch medewerker houdt rekening met culturele en individuele verschillen tussen peuters en zij sluit aan bij hun verschillende mogelijkheden, behoeften en interesses. Er is ruimte voor vrijheid en eigenheid van iedere peuter. Op de peuterspeelzaal zijn peuters uit alle culturen welkom. De pedagogisch medewerker verdiept zich in de verschillende culturele gebruiken en gewoonten.

1.5.2 Regels en gewoonten

Duidelijke gedragsregels over wat wel en niet mag zijn nodig om het samenzijn in een groep voor alle peuters plezierig te laten zijn. Om veilig en plezierig samen spelen mogelijk te maken, leren de pedagogisch medewerkers de peuters regels en gewoonten in het omgaan met elkaar. Gezonde en prettige gewoonten rond verzorging en voeding horen daar vanzelfsprekend ook bij.

Ook het gebruik van speelgoed en ruimten is aan regels gebonden. Peuters leren het materiaal delen en om beurten te gebruiken. Peuters leren om op verschillende plaatsen te spelen met de daarvoor bestemde materialen. Al het speelgoed wordt bij overgangsmomenten samen met de kinderen opgeruimd.

1.6 Ontwikkelingsfasen van peuters

Er worden op Peuterspeelzaal De Bengelenbak optimale ontplooiingskansen geboden ten aanzien van de volgende ontwikkelingsaspecten:

- Motorische ontwikkeling: voor kinderen is bewegen een heel belangrijk gegeven. Kinderen hebben plezier in bewegen en spelen vrijwel continu. Een goede motorische ontwikkeling levert voor het jonge kind een bijdrage aan de totale ontwikkeling. Belangrijk is dat kinderen veel buiten spelen en niet te vaak en te lang op een stoel zitten. De peuter heeft naarmate hij ouder wordt steeds meer de beheersing over zijn coördinatie en krijgt meer bedrevenheid in de fijne motoriek. Tijdens de creatieve activiteiten wordt juist op die fijne motoriek een beroep gedaan. Afhankelijk van de fase waarin de peuter zit, biedt de pedagogisch medewerker gepaste materialen aan.
- Zintuiglijke ontwikkeling: verscheidenheid in het aanbod van activiteiten en materialen prikkelen het horen, zien en voelen. Ten aanzien van deze aspecten zijn zand, water, verf en klei onmisbare ontwikkelingsmaterialen. Ook buitenactiviteiten zijn voor de ontwikkeling van

de zintuigen belangrijk. Andere geluiden, geuren, materialen en dingen om te zien en te voelen stimuleren de kinderen in de ontwikkeling

- Sociaal-emotionele ontwikkeling: peuters in de leeftijd van rond twee jaar hechten zich sterk aan enkele volwassenen. Daar voelen zij zich veilig bij. Het afscheid nemen na het brengen kan dan gedurende een periode moeilijk zijn. Het kind moet dan het vertrouwen krijgen dat de ouders hem echt weer komen ophalen. Ouders en pedagogisch medewerker maken rondom het afscheid nemen duidelijke afspraken. Door het afscheid kort en bondig te houden kan de peuter aan het afscheid wennen en sneller over zijn verdriet heen komen.

De behoefte aan samen spelen met andere kinderen wordt groter. Dit spelen ontwikkelt zich van naast elkaar spelen naar samen spelen. In het aanbod van de pedagogisch medewerker zal het begrip 'samen' en belangrijke rol spelen.

Door de toenemende hoeveelheid indrukken die een twee- tot vierjarige krijgt, zijn angsten en nare dromen niet ongewoon, want peuters hebben een grote verbeeldingskracht. Met fantasie- en imitatiespel kunnen kinderen hun ervaringen en emoties verwerken. Hierbij kunnen verkleedkleden, (poppenkast-)poppen en andere attributen voor situatiespelen, goed van dienst zijn.

Peuters stellen zich steeds onafhankelijker op en krijgen inzicht in oorzaak en gevolg en in verleden, heden en toekomst. Zo krijgen ze ook steeds meer inzicht in wat wel en niet mag. De gewetensvorming begint bij ongeveer drie jaar. Het afkeuren en belonen van gedrag is voor de pedagogisch medewerker een middel om het kind te helpen in zijn ontwikkeling en nooit een doel op zich. De pedagogisch medewerker helpt het kind in zijn ontwikkeling door duidelijk te zijn in het stellen van regels en grenzen. Grondregel is dat zoveel mogelijk wordt getracht negatief gedrag van een kind om te buigen tot acceptabel gedrag.

- Taalontwikkeling: boekjes bekijken, voorlezen, vertellen en gesprekjes voeren behoren tot de dagelijkse bezigheden van de pedagogisch medewerkers. Peuters leren zo nieuwe woorden, begrippen en zinnen formuleren. Hierbij geldt dat er niet in kindertaal met de kinderen gesproken wordt, maar dat de pedagogisch medewerkers het goede voorbeeld geven wat betreft zinsbouw. Peuters leren immers door imitatie van volwassenen.

De communicatie tussen de kinderen onderling is aanvankelijk met één- of tweewoordzinnen. Vanaf ongeveer drie jaar kan de peuter verwoorden wat hij bedoelt en kan woorden en daden op elkaar aansluiten. Tegen de tijd dat de peuter naar de basisschool gaat zal het voortdurend vragen naar het waarom en het wanneer. Hiermee leert de peuter steeds meer betekenissen van woorden en begrippen kennen.

- Cognitieve ontwikkeling: voor kinderen is spelen leren. Spelsituaties en speelmaterialen bieden het kind een schat aan ervaringen die de basis vormen van al het leren in de toekomst. Op de peuterspeelzaal wordt een peuter begeleid in dit leren door een aanbod van activiteiten en materialen die passen bij zijn of haar leeftijd.

In pedagogische termen betekent dit aansluiting zoeken bij de gevoelige periode waarin een kind zit. Deze aansluiting impliceert tevens dat grenzen verlegd kunnen worden. De peuter leert door het spelen allerlei begrippen zoals ruimte (voor/ achter/ naast), kleuren, vormen (rond/ vierkant), maten (groot/ klein/ hoog/ laag) enzovoort. Het spelenderwijs benoemen van dergelijke begrippen door de pedagogisch medewerkers begint al in een vroeg stadium. Een peuter vraagt naar het hoe en waarom van dingen, hij heeft nog een concreet denkniveau. Het abstracte denken ontwikkelt zich vanaf ongeveer vijf jaar.

1.7 Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) is een ontwikkeling- en stimuleringsprogramma. Het is een educatieve methode voor alle kinderen vanaf twee jaar. Peuterspeelzaal De Bengelenbak is een VVE-peuterspeelzaal, VVE-kinderen komen hier in totaal vier dagdelen spelen (4 dagdelen van 4 uur in totaal 16 uur). De Bengelenbak heeft twee groepen van maximaal 16 kinderen met 2 pedagogisch medewerkers (verschillende dagen – zie website) waarin VVE-peuters komen spelen, daarnaast zijn er 2 dagdelen waarop alle VVE-kinderen (maximaal 16 peuters met 2 VVE erkent geschoolde VVE pedagogisch medewerkers) samen spelen, op die manier zijn deze peuters 4 dagdelen aanwezig. Het aanbod VVE is zo ingericht dat peuters vanaf 2,5 jaar ten minste 960 uur VVE ontvangen. Met dit programma kunnen peuters extra ondersteuning krijgen om achterstanden voor de start in groep 1 van het basisonderwijs te verminderen of zelfs op te heffen. Op onze peuterspeelzaal wordt daarbij gebruik gemaakt van de methode Uk & Puk. Deze methode is ontwikkeld voor kinderen vanaf ongeveer 2 jaar en een totaalprogramma dat zich richt op de brede ontwikkeling van peuters. Taalontwikkeling staat daarbij voorop: spreken, luisteren en uitbreiding van de woordenschat. Daarnaast is er in Uk & Puk aandacht voor sociaal-communicatieve vaardigheden en een eerste oriëntatie op rekenen. De tien verschillende thema's waaruit dit programma is opgebouwd, zijn afgestemd op de directe belevingswereld van de kinderen:

- Welkom Puk
- Knuffels
- Hatsjoe!
- Hoera, een baby!
- Wat heb jij aan vandaag?
- Regen
- Dit ben ik!
- Eet smakelijk
- Reuzen en kabouters
- Oef, wat warm!
- Ga je mee? (Verkeer)
- Ik word vier
- Ik en mijn familie

Voorafgaande aan het schooljaar wordt een themaplanning gemaakt. Er wordt gewerkt met een weekprogramma op een gestructureerde en samenhangende wijze. Bij elk thema biedt Uk & Puk verschillende soorten activiteiten om de ontwikkelingsgebieden; taal, rekenen, motoriek en sociaal emotionele ontwikkeling te stimuleren: spel, een themahoek, ontdekken, knutselen, voorlezen, eten en drinken, kring, expressie en bewegen. De activiteiten zijn speels en worden op een ongedwongen manier verweven in het normale dagritme van de peuterspeelzaal. Ouders worden over het thema geïnformeerd middels een themabrief met daarin een woordenlijst, boekjes die gelezen kunnen worden, een overzichtje van activiteiten die gedaan gaan worden en wat ouders zelf thuis kunnen doen met hun kind. Aan het einde van het thema worden ouders uitgenodigd voor een activiteit in de groep. Dit kan samen knutselen, muziek maken, een kraamfeest of luisteren naar een voorleesverhaal zijn.

Gedurende het dagdeel worden alle kinderen op verschillende ontwikkelingsgebieden uitgedaagd en gestimuleerd. De pedagogisch medewerkers stemmen het uitdagen en stimuleren af op de interesse, het ontwikkelingsniveau en de behoefte van het kind. Ontwikkeling komt tot stand wanneer kinderen actief betrokken zijn, en uitgedaagd en ondersteund worden om zich te ontwikkelen. Deze activiteiten sluiten aan bij de zone van naaste ontwikkeling van het kind. Dit betekent dat de activiteiten de kinderen stimuleren om net dat stapje verder te zetten. De activiteiten bevatten niet te veel maar ook

niet te weinig eisen. Dit doen we door aan te sluiten bij situaties waarin het kind al actief betrokken is (kansen grijpen) en door het aanbieden

Een kind wordt gestimuleerd in de totale ontwikkeling. Er is veel aandacht voor de taalontwikkeling, rekenontwikkeling, motorische ontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling, door middel van themagericht werken. Diverse thema's komen gedurende het jaar aan de orde en staan 3 tot 5 weken centraal. De taalontwikkeling wordt onder andere gestimuleerd door voorleesactiviteiten, liedjes en versjes, en door de activiteiten talig te ondersteunen. Communicatie wordt zowel met de pedagogisch medewerker geoefend. De pedagogisch medewerkers begeleiden deze interacties. Pedagogisch medewerkers stellen denkvragen (bijvoorbeeld: wat denk je dat Mees nu gaat doen?) en maken grapjes (Bijvoorbeeld: Puk doet zijn sokken aan zijn handen) om reacties bij kinderen uit te lokken. De sociaal-emotionele ontwikkeling wordt gestimuleerd doordat kinderen zich in een groep bewegen. Veel activiteiten zijn gericht op het samen spelen, zingen en bewegen, waardoor het groepsgevoel vergroot wordt. De activiteiten stimuleren kinderen om in een grote of kleine groep samen te werken, beurten te verdelen en naar elkaar te luisteren. Ook worden de kansen gegrepen om te laten zien hoe je iemand kunt troosten of helpen, of een probleem of conflict op te lossen. De motorische ontwikkeling wordt gestimuleerd door gelegenheid te bieden voor motorische en zintuiglijke ontwikkeling. Zowel binnen als buiten hebben de kinderen de gelegenheid te bewegen en hierdoor motorische vaardigheden op te doen. Dit gaat zowel om de fijne motoriek (knippen, kleuren, plakken) als de grove motoriek (rennen, springen, klimmen). Kinderen geven zelf aan in welk tempo zij zich ontwikkelen. Bij de rekenontwikkeling gaat het om de eerste rekenprikkels. Deze leggen de basis voor de verdere rekenontwikkeling. De rekenprikkels zijn verweven in de activiteiten. Zo wordt er spelenderwijs geteld, worden er bv. auto's bij het thema verkeer van groot naar klein gesorteerd en wordt er gekeken welke auto in welke garage past.

Er is aandacht voor kinderen die iets extra's nodig hebben (zowel ondersteuning als uitdaging). Observeren is de dagelijkse bezigheid van de pedagogisch medewerkers, waardoor zij hun handelen en activiteiten aan kunnen laten sluiten op de kinderen. Tijdens alle activiteiten worden vaardigheden op de deelgebieden van taal, sociaal-emotionele ontwikkeling, motoriek en rekenen ontwikkeld. Deze observatiegegevens worden geregistreerd in KIIJK.

Jaarlijks worden de aanvullende onderwerpen voor de VVE in het pedagogisch beleidsplan tijdens het werkoverleg met de pedagogisch medewerkers geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

1.7.1 Voorwaarden

Om zelfstandig leren zo optimaal mogelijk te laten verlopen, moeten de speelruimte en –tijd aan een aantal voorwaarden voldoen:

- Dagritme: in de groep werken we in een vaste structuur die voor de kinderen zichtbaar wordt gemaakt door middel van dagritmekaarten. Een dagdeel ziet er dan als volgt uit:
 - o Vrij- en begeleid spelen
 - o Begroeten in de kring en een gesprekje over het actuele thema
 - o Buitenspelen of een bewegings- of muziekactiviteit binnen
 - o Fruit eten en drinken (terugkijken)

- Afwisselend:
 - Knutselactiviteit (in kleine groepjes of met de hele groep)
 - Voorlezen
 - Liedjes, versjes en/of spelletjes
 - Afsluiting met een liedje.
- Hoeken en labels: Om optimaal te kunnen ontwikkelen, moet een kind zich emotioneel veilig voelen. Veilig in de zin van zich gehoord en gezien voelen en het gevoel hebben dat hij of zij zichzelf mag zijn. De inrichting van de omgeving draagt bij aan een gevoel van geborgenheid. Denk hierbij aan akoestiek, licht, kleur en indeling van de ruimte door middel van hoeken. De groepsruimte is ingedeeld in een aantal duidelijke hoeken: de huishoek, de leeshoek, de puzzel- en spelletjestafel, de glijbaan, de thematafel, de auto- en bouwhoek en de hoge tafels voor de knutselactiviteiten. In deze hoeken zijn de speelgoedbakken gelabeld, zodat de kinderen precies kunnen zien waar alles opgeruimd moet worden. Kinderen moeten zich ook thuis voelen in de ruimte, zichzelf herkennen en de ruimte dient aan te sluiten bij hun ontwikkeling. In onze groepen wordt zichtbaar gemaakt met welke thema's er gewerkt wordt. In het kader van de thema's worden de hoeken ingericht. Bijvoorbeeld bij het thema "Ziek zijn" wordt de huishoek omgetoverd in een ziekenhuis. Op deze wijze kunnen kinderen activiteiten die zij in het kader van het thema aangeboden krijgen, naspelen. Op deze manier doen kinderen nieuwe ervaringen op, wat ten goede komt aan de brede ontwikkeling. In de ruimte is er de mogelijkheid voor persoonlijke ontwikkeling van ieder kind. De weg naar zelfstandigheid. Persoonlijkheidsontwikkeling gaat over steeds meer zelfstandig (kunnen) zijn, zelfvertrouwen ontwikkelen en frustratietolerantie (tegen een stootje kunnen). Kinderen die voldoende kunnen spelen en bewegen, ontwikkelen een brede basis aan motorische vaardigheden, wat belangrijk is voor een gezonde ontwikkeling. Kinderen krijgen de ruimte om de omgeving te ontdekken. De omgeving is uitdagend ingericht. In het aanbod is er ruimte voor vrij spel en bewegen in een uitnodigende omgeving. De pedagogisch medewerker heeft een kind volgende rol. Sociale vaardigheden kunnen spelenderwijs worden geoefend in allerlei dagelijkse speelsituaties. Jonge kinderen zijn van nature sociale wezens en dus gevoelig voor alles wat andere kinderen en volwassenen doen. Een ruimte die veilig is en toch geschikt voor de leeftijd 2-4 jaar en is rijk aan ingrediënten voor een goede ontwikkeling van de sociale competentie. Er zijn momenten om samen te werken, te eten en te drinken. Dit doen we aan tafel of in de kring. Ons meubilair is geschikt om hoog en laag te werken, om samen of alleen te zijn, om uitgedaagd te worden of je even terug te trekken. Allemaal vaardigheden die wij tijdens het opgroeien leren
- Materialen: in de verschillende hoeken is veel en divers materiaal te vinden om de kinderen zoveel mogelijk ervaringen op te laten doen. Het materiaal wordt ook ingezet voor uitdaging en stimulering van: grove en fijne motoriek, sensomotorisch spel (bijvoorbeeld zand, water, rijst, enz.), knutselen en creativiteit, muziek en beweging, rollenspel, constructiespel, rekenen en cijfers, taal, en natuur. De pedagogisch medewerker biedt materiaal en/of activiteiten aan, themagericht of vrij spel, en speelt in op de behoefte en het ontwikkelingsniveau van kinderen. Ook begeleidt de pedagogisch medewerker de interacties tussen kinderen en ziet de pedagogisch medewerker erop toe dat de kinderen respectvol met elkaar en het materiaal omgaan. Verder wordt zoveel mogelijk 'echt' materiaal gebruikt, wat met name in het huis

goed zichtbaar is (pannetjes, servies, strijkplank, lege verpakkingen, poppen, kleren, enzovoort).

- Observatie: door de dag heen worden de kinderen geobserveerd door de pedagogisch medewerkers. Aan de hand van deze observaties wordt de ontwikkeling van de peuters bijgehouden. Daarnaast wordt gekeken op welk gebied een peuter extra stimulering kan gebruiken. Bovendien wordt aan de hand van deze observaties gekeken waar de interesses van de peuters liggen, zodat via activiteiten hieraan tegemoetgekomen wordt.
- Buitenspelen: Iedereen weet dat buitenspelen belangrijk is voor de ontwikkeling van kinderen. Buiten spelen kinderen op een andere manier doordat de ervaring van ruimte, weer, natuur, licht en ondergrond heel anders is. Hierdoor verschilt het spel en onderzoek van kinderen met die in de binnenruimte. Buitenspelen vraagt andere vaardigheden en biedt mogelijkheden. Om een paar voorbeelden te noemen. Buiten zijn andere geuren en kleuren. Buitenspelen nodigt uit tot grotere, grovere en snellere bewegingen (rennen, hinkelen, fietsen) en tot het ontdekken van levende en dode natuur (insecten, vogels, planten, vallende bladeren en dor gras). Buiten inspireert tot omgaan met wisselende en minder te beïnvloeden weersomstandigheden zoals licht en schaduw, zon, kou, regen, sneeuw en wind. Hierdoor ontstaan leuke spelletjes zoals over je schaduw heen springen, blaadjes vangen en in plassen springen. Het buitenspelen is een vast onderdeel in het programma.

1.8 Verzorging

Goede verzorging van de peuters vormt een basisvoorwaarde voor goede opvang. De pedagogisch medewerkers besteden daarom veel aandacht aan het welzijn van de kinderen. Bij die verzorging spelen lichamelijke veiligheid, hygiëne en het in stand houden en bevorderen van de gezondheid van de peuter een belangrijke rol.

1.8.1 Lichamelijke veiligheid

In de peuterspeelzaal, maar ook daarbuiten, is en blijft de pedagogisch medewerker alert op alles wat de veiligheid van het kind kan bedreigen. In de groepsruimte bewaakt de pedagogisch medewerker de veiligheid van het spelmateriaal en meubilair. Kapot materiaal laat zij op tijd repareren of gooit het weg. Schadelijke stoffen, zoals schoonmaakmiddelen, staan hoog opgeborgen. Hete koffie en thee worden veilig weggezet. Scharen, prikpenen en nietmachines worden alleen gebruikt waar de pedagogisch medewerker bij is.

De pedagogisch medewerker voorkomt dat kinderen ongemerkt alleen naar buiten of van het terrein af kunnen lopen. De buitenruimte wordt gecontroleerd op glas, peuken, kattenpoep en ander afval. Er is altijd toezicht bij het buitenspelen en het hek is op slot. De pedagogisch medewerker let goed op kinderen die op de buitentoestellen spelen.

Bovenstaande aandachtspunten zijn vastgelegd in onze gedragsregels (zie hoofdstuk 3). Daarnaast vormen de protocollen Ontruiming (5.1), Ongeval (5.4), Brandwonden/ voorkomen van brandwonden (5.5), Kindermishandeling (5.6), Vermissing (5.7) en Buiten spelen (5.8) een aanvulling op deze aandachtspunten met betrekking tot lichamelijke veiligheid.

1.8.2 Hygiëne

Elke pedagogisch medewerker is met haar collega's verantwoordelijk voor een schone groepsruimte. Na elke verschoning maakt de pedagogisch medewerker de commode schoon. Het speelgoed krijgt twee keer per jaar, of eerder wanneer dat nodig is, een grote beurt in samenwerking met ouders. De knuffels en verkleedkleden worden elke maand gewassen (zie protocol Hygiëne voor de was 5.12). De pedagogisch medewerker controleert of de toiletten schoon en fris zijn. De pedagogisch medewerker ventileert de groepsruimte regelmatig, voorkomt tocht en draagt zorg voor een prettige temperatuur in de ruimte (indien mogelijk). Omdat peuters elkaar gemakkelijk aansteken, wordt er goed op vieze neuzen gelet en snuit de pedagogisch medewerker regelmatig hun neus. Zo nodig veegt zij vieze monden af nadat de peuters iets gegeten of gedronken hebben. De peuters wordt dit ook zelf geleerd, net als handen wassen na gebruik van het toilet.

Het verschonen of naar het toilet gaan gebeurt wanneer de peuter een vieze luier heeft of aangeeft dat hij naar het toilet moet. Wanneer peuters behoefte hebben aan privacy rond hun persoonlijke verzorging, zoals alleen naar het toilet gaan, dan respecteren we dat. Het verschonen of naar het toilet gaan is een moment voor individueel contact tussen de pedagogisch medewerker en het kind. De pedagogisch medewerker geeft ook in persoonlijke hygiëne het goede voorbeeld. Bij diarree wordt de verschoontafel en wc's ontsmet met alcohol.

Bovenstaande aandachtspunten zijn vastgelegd in de protocollen Bloed/ Bloedcontact (5.2) en Persoonlijke hygiëne (5.9). Daarnaast vormen de protocollen Besmettelijke ziekten (5.3) en Schoonmaken (5.10) een aanvulling op deze aandachtspunten met betrekking tot hygiëne.

1.8.3 Voedingsbeleid

Met elkaar eten en drinken biedt een moment van rust. De peuters wachten op elkaar en hebben contact met elkaar en de pedagogisch medewerker. De maaltijd gaat gepaard met een vast ritueel: het zingen van een liedje. Ieder kind neemt van thuis een (ongeschild) stuk fruit mee en iets te drinken (geen frisdrank). De pedagogisch medewerker schilt en snijdt het fruit nadat zij haar handen gewassen heeft. De kinderen maken zelf hun keuze uit de schaal met fruit en eten zelfstandig. Als het fruit op is, krijgen de peuters een klein biscuitje. De pedagogisch medewerker houdt hierbij rekening met het dieet van een peuter of de voorkeur van ouders voor andere voeding van hun peuter. Als afsluiting wordt er wederom een liedje gezongen.

Wanneer pedagogisch medewerker of peuters trakteren, dan doen zij dat met gezonde, lekkere dingen die weinig of geen suiker bevatten, bijvoorbeeld een fruitspies of een hartige traktatie zoals kaas en worst.

Op internet zijn er tal van leuke sites voor originele en gezonde traktaties. Bij speciale gelegenheden, zoals Sinterklaas en Kerst wordt iets minder gezond gegeten.

Bij warm weer krijgen de kinderen extra te drinken (water of limonade).

1.8.4 Ontwikkeling van zindelijkheid

Het zindelijk worden van peuters wordt gezien als een individueel en geleidelijk proces. Er wordt uitgegaan van het tempo van de peuter. De peuter kan zo nodig gestimuleerd worden. Vaak is zien, ook zelf willen doen. Zindelijk worden wordt in samenwerking met ouders regelmatig besproken. De pedagogisch medewerkers leren de kinderen zelf billen poetsen, doorspoelen en handen wassen. In verband met de hygiëne laten we de jongens zittend plassen.

1.8.5 Bestrijding hoofdluis

De controle en bestrijding van hoofdluis is vastgelegd in het protocol Hoofdluis (zie hoofdstuk 5.11).

1.9 Dagindeling

1.9.1 Op de groep

De peuters komen twee of vier (VVE-groep) keer per week op vaste dagdelen naar de peuterspeelzaal. De peuters hebben op deze dagdelen altijd dezelfde pedagogisch medewerkers. Op de peuterspeelzaal bestaan de groepen uit maximaal 16 peuters per groep. De beroepskracht-kind ratio is 1 op 8. In de groep van 16 peuters zijn er twee pedagogisch medewerkers. In geval van ziekte zal er onderling geruild worden of een inval pedagogisch medewerker worden ingezet. Vanuit pedagogisch oogpunt worden peuters bij voorkeur niet minder dan twee dagdelen geplaatst. De groepen bestaan uit kinderen in de leeftijd van twee tot vier jaar. De groepen bestaan uit gemixte groepen, dat wil zeggen 8 kinderen met een VVE indicatie en 8 reguliere peuters.

1.9.2 Team-samenstelling

In alle peuterspeelzaalgroepen zijn altijd twee gekwalificeerde pedagogisch medewerkers aanwezig. De vaste pedagogisch medewerker van de groep (diegene die er allebei dagdelen is) wordt de mentor van de peuter genoemd. Zij is het eerste aanspreekpunt voor ouders en volgt nauw de ontwikkeling van de peuter. In de welkomsbrief aan ouders en kind wordt kenbaar gemaakt wie de mentor van de peuter is. Na 3 maanden heeft de mentor van de peuters een gesprekje met ouders over hoe het gaat. Als de peuter 3 en 4 jaar is bespreekt de mentor de ontwikkeling van de peuters middels een 10 minuten gesprek. De KIJK rapportage wordt als leidraad gebruikt. Ouders zijn te alle tijden (in overleg met de pedagogisch medewerker) welkom om te komen kijken en informeren naar hun peuter.

De vaste pedagogisch medewerkers voldoen aan de opleidingseisen die voor het werken in een peuterspeelzaal gelden. Alle pedagogisch medewerkers hebben een gecertificeerd kinder-EHBO en BHV waarvoor ze jaarlijks en tweejaarlijks een herhalingscursus volgen. Bij ziekte van een van de pedagogisch medewerkers wordt er een beroep gedaan op een andere gekwalificeerde pedagogisch medewerker. De pedagogisch medewerkers beschikken over niveau B2/3F voor de mondelinge taalvaardigheid (gesprekken voeren, luisteren en spreken). Ter ontwikkeling en kennisverbreding van

de pedagogisch medewerkers wordt er per kalenderjaar een opleidingsplan gemaakt. Hierin wordt beschreven hoe hierop wordt ingezet en hoe dit geconcretiseerd wordt in de praktijk.

De peuterspeelzaal De Bengelenbak is een erkend leerbedrijf en biedt aan stagiaires een praktijkplek. Zij moeten in deze periode diverse opdrachten uitvoeren, en staan onder begeleiding van een praktijkopleider ofwel gekwalificeerde pedagogisch medewerker. Aan het begin van hun stage worden de stagiaires op de hoogte gesteld van de huisregels en protocollen die gelden binnen de peuterspeelzaal. Ook worden zij gewezen op de positieve en respectvolle manier waarop gesproken wordt met de kinderen en elkaar. Stagiaires zorgen voor extra werk en extra begeleiding, maar aan de andere kant brengen zij nieuwe ideeën en twee extra handen mee. Op Peuterspeelzaal de Bengelenbak vinden wij het belangrijk dat jongeren de ruimte krijgen aangeboden om hun beroep in praktijk te leren brengen. Net als de pedagogisch medewerkers worden de stagiaires in een vaste groep geplaatst gedurende hun opleidingsjaar. De stagebegeleider medewerker is eindverantwoordelijk voor het handelen van de stagiaire.

Voor de stagiaire, en ook voor een vrijwilliger, geldt dat zij boventallig werkt. Stagiaires bieden ondersteuning door te helpen met het groepswork ofwel de activiteiten in de speelzaal. Werkzaamheden van de stagiaire kan bestaan uit bijvoorbeeld met de kinderen meespelen, voorlezen in een klein groepje, helpen bij het eten en drinken, helpen met het verschoneren of toilet, helpen met het maken van een werkje. Eén en ander altijd in overleg met de verantwoordelijke pedagogisch medewerker. De stagiaire, en vrijwilliger, draagt geen verantwoordelijkheid voor de groep of het gebouw/de ruimte waarin de groep zich bevindt. De beroepskracht coördineert de werkzaamheden van de stagiaire en draagt de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van de dienstverlening.

Alle pedagogisch medewerkers, stagiaires en vrijwilligers overleggen vooraf een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) bij onze organisatie. Hierbij heeft het ministerie van justitie gecontroleerd of de ze geen overtreding van de wet hebben uitgevoerd. Ook staat iedereen ingeschreven in het personenregister.

De wet IKK (Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang) schrijft voor dat elke kinderopvang organisatie vanaf 1 januari 2019 een pedagogisch beleidsmedewerker/coach in dienst moet hebben, die gekwalificeerd is voor het ontwikkelen en implementeren van het pedagogisch beleid. Ook dient elke kinderopvang organisatie de pedagogisch medewerkers jaarlijks te coachen.

Bij PSZ de Bengelenbak vindt coaching en implementatie van het beleid plaats door de meewerkend teamleider. Binnen PSZ de Bengelenbak is dit gezien de omvang van de PSZ een functie: pedagogisch beleidsmedewerker/coach. Deze peuterspeelzaal in een vereniging en het bestuur bestaat uit vrijwilligers. Dit zijn ouders die - meestal voor de periode dat hun peuters naar de peuterspeelzaal komt - het dagelijks en algemeen bestuur vormen. Het dagelijks bestuur treedt hierbij op als werkgever.

Het team van PSZ de Bengelenbak bestaat uit 1,76 FTE:

- Meewerkend teamleider: 13,5 uur PM'er en 3,5 uur pedagogisch beleidsmedewerker/coach
- Pedagogisch medewerker Koekiemonster: 15,75 uur
- Pedagogisch medewerker Tommies: 15,75 uur
- Pedagogisch medewerker: 9 uur
- Financieel beleidsmedewerker: 6 uur

Pedagogisch beleidsmedewerker/coach: een functienaam met 2 taken:

De pedagogisch beleidsmedewerker is gericht op het actualiseren, (door)ontwikkelen, vertalen en implementeren van het pedagogisch beleid binnen de PSZ. Zij bewaakt en borgt de invoering van het pedagogisch beleid en vertaalt deze naar de werkpraktijk onder andere door concrete activiteiten, methoden en instrumenten te ontwikkelen.

De pedagogisch coach is gericht op het verbeteren van de pedagogische kwaliteit van de dienstverlening en de professionele ontwikkeling van de pedagogisch medewerkers. De pedagogisch coach fungeert als spil tussen het pedagogisch beleid en de uitvoering hiervan. Zij begeleidt, coacht en stimuleert het ontwikkelproces van de medewerkers op pedagogisch gebied. Afhankelijk van de behoeftes van team het en individuen worden er diverse vormen van coaching aangeboden:

- Individuele coaching gesprekken
- Coaching on the job
- Vaardighedentraining
- Teamcoaching en/of intervisie tijdens de werkoverleggen
- Jaargesprekken (1 jaargesprek en 1 vervolgesprek)

Bij de bepaling van het exacte aantal coaching uren per pedagogisch medewerker wordt rekening met de vakvolwassenheid van de betreffende pedagogisch medewerkers en het team. Daar waar het aan de orde is, is ook meegewogen of er een specifieke individuele coaching behoefte is. Alle pedagogisch medewerkers ontvangen jaarlijks een vorm van coaching. Observaties van de pedagogisch medewerker van de coach vindt plaats tijdens het meewerken van de coach. De coach werkt met elke medewerker een dagdeel mee. De coaching gesprekken zijn na werktijd. Door de inzet van een pedagogisch beleidsmedewerker/coach halen de medewerkers het beste uit zichzelf en daardoor ook uit de kinderen. Aantal uren inzet pedagogisch beleidsmedewerker: minimaal 67 uur per jaar. Deze uren bestaan uit:

- Minimaal 50 uur per jaar (50 uur x aantal kindercentra) voor de ontwikkeling en implementatie van pedagogisch beleid.
- Minimaal 17 uur per jaar (10 uur x aantal fte) voor de coaching van beroepskrachten.

De pedagogisch coach volgt coaching via de supervisiegroep van de opleiding en wordt door een van de opgeleide bestuursleden gecoacht.

1.9.3 Dagindeling

Voor peuters is het belangrijk dat ze zich veilig en vertrouwd voelen. Een vast programma geeft een kind houvast, vergroot het gevoel van veiligheid en vertrouwdheid. Op Peuterspeelzaal De Bengelenbak wordt daarom gewerkt met een vaste dagindeling. Door middel van de dagritme kaarten kunnen de peuters het programma volgen.

1.9.4 Wennen

Er wordt bewust omgegaan met de wenperiode, omdat het belangrijk is dat nieuwe peuters snel vertrouwen in de pedagogisch medewerker krijgen. Het wennen verloopt bij het ene kind gemakkelijker dan bij het andere. Ook bij ouders speelt het proces van loslaten een rol. De gewenningsperiode wordt stapsgewijs opgebouwd. De eerste stap is een bezoek samen met ouder aan de groep waar de peuter geplaatst zal worden. Daarna wordt gekeken hoe het verder gaat. De meeste kinderen bezoeken daarna zelfstandig de peuterspeelzaal, maar soms is het beter dat een ouder nog een (paar) keer meekomt. Blijkt het toch te moeilijk te gaan op de peuterspeelzaal dan wordt, na overleg tussen de pedagogisch medewerker en ouders, de plaatsing (tijdelijk) beëindigd.

1.9.5 Afscheid nemen

De peuter en ouder worden persoonlijk begroet bij het binnenkomen. In de ochtend blijven de meeste ouders nog even koffie/ thee drinken. Zij spelen samen of maken een puzzel met hun peuter, waardoor de overgang van thuis naar de peuterspeelzaal gemakkelijker verloopt. We vinden de contacten en communicatie met de ouders belangrijk, zodat interessante informatie van huis of vanuit de speelzaal gedeeld kan worden met elkaar, hetgeen de ontwikkeling van de peuter ten goede komt. Als de ouder vertrekt, helpt de pedagogisch medewerker als het nodig is bij het afscheid nemen. Het is vooral voor de jonge peuters erg belangrijk dat hier zorgvuldig mee wordt omgegaan. Peuters moeten weten wanneer hun ouder er nog wel is en wanneer niet. Vertrekken zonder afscheid nemen maakt peuters angstig en onzeker. Duidelijkheid wordt gegeven doordat de pedagogisch medewerker samen met de peuters de ouders uitzwaait. Ook voor een peuter die al gewend is op de peuterspeelzaal kan het moeilijk zijn om afscheid te nemen. Voor sommige peuters is het juist goed om het afscheid zo kort mogelijk te houden. Het langer blijven van de ouder heeft hier een omgekeerd effect. De pedagogisch medewerker bepaalt samen met de ouder het juiste moment van afscheid nemen. Peuters kunnen zich alleen veilig en vertrouwd voelen als ze weten dat ze ook weer worden opgehaald. Door het aangeven van een duidelijk oriëntatiemoment wordt het tijdstip van ophalen voor de peuter zo concreet mogelijk. Aan het eind van de ochtend of middag komen de ouders hun peuter ophalen. Om hier alle aandacht aan te kunnen geven, zorgt de pedagogisch medewerker ervoor dat rond dit tijdstip alle activiteiten zijn afgerond. Voor de ouder is het leuk om te horen wat hun peuter die ochtend of middag heeft gedaan. Het is belangrijk dat ouders hun kind afscheid laten nemen van de pedagogisch medewerker. Het dagdeel wordt afgesloten en de pedagogisch medewerker weet wie er weg gaat.

1.9.6 Ziekte

Ouders melden de peuters die door ziekte of een andere reden niet deel kunnen nemen af bij de pedagogisch medewerker. De pedagogisch medewerkers vragen de ouders hun peuter thuis te houden of op te halen als het kind zich niet kan handhaven in de groep omdat het hangerig is, huilbuien of pijn heeft. Een ziek kind voelt zich niet thuis op de peuterspeelzaal. Het is wenselijk dat ouders de pedagogisch medewerker informeren als de peuter in aanraking is geweest met een besmettelijke ziekte. Omgekeerd zal de pedagogisch medewerker de ouders informeren als er een besmettelijke

ziekte heerst op de peuterspeelzaal. In het protocol Besmettelijke ziekten (hoofdstuk 5.3) zijn deze richtlijnen vastgelegd.

1.9.7 Feesten en rituelen

Voorspelbaarheid in het groepsgebeuren zit ook in de feestelijke gewoonten en rituelen. Samen zingen voor het eten en drinken en het zingen en trakteren bij de verjaardag van de peuter. Feestvieren is samen plezier maken, samen van de sfeer genieten en samen van de traktatie genieten. Feestvieren roept ook emoties op, zoals blij en vrolijk zijn, maar het ongewone kan voor de peuter ook spannend of zelfs angstig zijn. Doordat feesten regelmatig gevierd worden leert de peuter met deze emoties omgaan. Het vieren van feesten gebeurt bovendien vaak in vaste volgorde, zodat de peuter weet wat er gaan gebeuren. Zo wordt bijvoorbeeld de spanning van een eigen verjaardag ook minder groot. Een verjaardag wordt aangepast aan de individuele behoefte van de peuter. Niet iedere peuter staat graag in het middelpunt van de belangstelling.

Op Peuterspeelzaal De Bengelenbak wordt aandacht besteed aan de volgende feesten:

- Kerst
- Pasen (paaseieren zoeken)
- Sinterklaas
- Verjaardagen van peuters en pedagogisch medewerkers
- Nieuwe baby in het gezin
- Verjaardag ouders (peuter mag een kleurplaat maken)
- Vaderdag en Moederdag
- Afsluiting van het speeljaar
- Afscheid van peuters

Op Peuterspeelzaal De Bengelenbak wordt gebruik gemaakt van de methode Uk & Puk. Bij de keuze van het thema wordt rekening gehouden met de belevingswereld van de peuter. De seizoenen zijn steeds terugkerende thema's. De peuters genieten van de sfeer en de gezelligheid. Tevens leren ze spelenderwijs nieuwe dingen.

1.9.8 Extra activiteiten/ bezoeken

Peuterspeelzaal De Bengelenbak brengt met de 3+ kinderen diverse bezoeken aan bijvoorbeeld de slager, de bakker, de manege, de brandweer, de dokter en de boerderij. Hier is bewust gekozen om dit met 3+ kinderen te doen, op deze manier komen alle kinderen vanzelf aan de beurt en de 3+ kinderen zijn iets groter waardoor dit soort activiteiten beter te organiseren zijn. De planning van de uitjes zijn gerelateerd aan het thema wat op dat moment is.

1.10 Observeren en signaleren

Op Peuterspeelzaal De Bengelenbak worden de kinderen in hun ontwikkeling gevolgd door middel van een observatiesysteem, deze observatiemomenten worden ingevuld in KIIJK. Zo krijgt men een duidelijk doorlopend ontwikkelingsbeeld van peuterspeelzaal tot voortgezet onderwijs.

De mentor volgt de ontwikkeling van het aangewezen kind, is het eerste aanspreekpunt voor ouders. De observatielijst en daarmee de groei van alle peuters wordt beoordeeld op onderstaande momenten.

- Ca. 3 maanden nadat de peuter op de speelzaal is gekomen.
- Als de peuter 3 jaar is
- Bij 3,5 jaar
- Voordat het kind naar de basisschool gaat

Na het laatste registratiemoment neemt de mentor tijdens een oudergesprek deze lijst met de ouders door. Met toestemming van ouders wordt de kennis van de ontwikkeling van de peuter overgedragen aan de basisschool tijdens de zogenaamde warme overdracht.

In KIIJK worden de volgende lijnen schriftelijk geobserveerd en geregistreerd:

- 1) Zelfbeeld
- 2) Relatie met andere kinderen
- 3) Spelontwikkeling
- 4) Grote motoriek
- 5) Kleine motoriek
- 6) Mondelinge taalontwikkeling

Alle pedagogisch medewerkers hebben iedere peuter “in beeld” en volgen het in zijn ontwikkeling. Zo kunnen ze aansluiten en de stimulerende volgende stap zetten. Iedere peuter ontwikkelt in zijn eigen tempo en op zijn eigen manier. Bij de meeste peuters is er geen reden tot bezorgdheid, maar soms kunnen er vragen ontstaan over het gehoor, het gezichtsvermogen, de motoriek, taal- en spraakontwikkeling, de opvoeding of het gedrag. Als een pedagogisch medewerker zich zorgen maakt over de ontwikkeling van een peuter, bespreekt zij haar bevindingen met de ouders. In dit gesprek is ruimte voor het uitwisselen van informatie met als uiteindelijke doel een oplossing te vinden waarbij iedereen zich prettig voelt. Tijdige signalering van een eventuele achterstand of ontwikkelingsstoornis maakt het mogelijk om advies en hulp in te schakelen waardoor de nadelige gevolgen zo beperkt mogelijk blijven.

De pedagogisch medewerker kan door middel van verschillende observatiemethoden het eventuele probleem helder krijgen. Ook kan zij haar collega's om advies vragen. Daarnaast kan een pedagogisch medewerker gebruik maken van advies van externe deskundigen, zoals een logopediste, orthopedagoog, kinderfysiotherapeut of consultatiebureauarts.

Ouders hebben de primaire verantwoordelijkheid voor hun peuter. Wanneer ouders nietsdoen met het advies en geen verdere stappen ondernemen of toestemming geven tot, dient de pedagogisch medewerker dit te allen tijde te respecteren. Hierop is één uitzondering: bij een vermoeden van kindermishandeling wordt, na het toepassen van de stappen van de meldcode, contact opgenomen met advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling: Veilig Thuis.

Peuterspeelzaal De Bengelenbak heeft ten aanzien van opvoedingsvragen een verwijzende taak en fungeert als intermediair bij het tot stand brengen van een aanbod voor opvoedingsondersteuning.

1.10.1 Kinderen met een handicap of beperking

Ook peuters met een handicap of beperking zijn welkom op Peuterspeelzaal De Bengelenbak. De toelating van kinderen met een beperking gebeurt in nauw overleg met de ouders en eventueel hulpverlenende instanties. Elke vraag wordt apart bekeken op de volgende punten:

- Kan de peuterspeelzaal het kind bieden wat het nodig heeft?
- Zijn er speciale voorzieningen nodig?

Na plaatsing is er regelmatig contact met de ouders en eventueel andere betrokken instellingen die het kind bezoekt. Doel van het overleg is een zo goed mogelijk afgestemde begeleiding van het kind. In alle gevallen weegt de pedagogisch medewerker zorgvuldig af of er voldoende tijd, deskundigheid, ervaring en middelen in de groep aanwezig zijn om de peuter met een beperking goed op te kunnen vangen.

1.10.2 Protocol kindermishandeling

Binnen Peuterspeelzaal De Bengelenbak wordt gewerkt met een meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze meldcode is speciaal toegeschreven naar de branche kinderopvang en is bedoeld voor iedereen die werkzaam is binnen deze branche. De meldcode geeft via een stappenplan aan hoe te handelen wanneer er signalen zijn, die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling. Daarnaast bevat deze meldcode een route hoe te handelen bij signalen van mogelijk geweld- of zedendelict door een collega en een route hoe te handelen wanneer er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling. Elke stap binnen de routes wordt afzonderlijk uitgebreid toegelicht.

Jaarlijks zijn tienduizenden kinderen en volwassenen slachtoffer van mishandeling, verwaarlozing of misbruik. Onderzoek wijst uit dat professionals die met een meldcode werken drie keer zo vaak ingrijpen als collega's waar zo'n code niet voorhanden is. Dat alleen al maakt het werken met een meldcode dubbel en dwars waard.

Peuterspeelzaal De Bengelenbak werkt in geval van vermoeden van kindermishandeling met de Meldcode voor Huiselijk geweld en Kindermishandeling.

De pedagogisch medewerker hebben kennis van deze Meldcode en weten in geval van een vermoeden van kindermishandeling welke stappen er doorlopen dienen te worden.

1.11 Ouderbeleidsplan

1.11.1 Aanmelden van kinderen

Kinderen kunnen vanaf ongeveer de leeftijd van één jaar aangemeld worden door middel van het invullen van een inschrijfformulier. Deze is op te halen op de peuterspeelzaal en te downloaden via de website www.bengelenbak.nl. Tijdens een intakegesprek, tijdens een kijkje op de peuterspeelzaal of telefonisch, krijgt de ouder belangrijke informatie over de peuterspeelzaal. Kinderen worden toegelaten vanaf de leeftijd van twee jaar tot het moment dat ze vier jaar worden en naar de basisschool gaan. Plaatsing gaat op volgorde op de wachtlijst. (Kinderen met een VVE-indicatie krijgen bij inschrijving voorrang indien er een plaats vrijkomt in een groep met VVE-begeleiding). Vlak voor de plaatsing worden ouders gebeld wanneer ouders samen met hun peuter kennis mogen maken op de peuterspeelzaal. Voor plaatsing moet er een machtiging voor het automatisch afschrijven van het peutergeld, een plaatsingsovereenkomst en een toestemmingsverklaring voor een groepsapp en Klasbord afgegeven worden.

1.11.2 Uitgangspunten van het ouderbeleid

In een goed contact tussen pedagogisch medewerker en ouder is er wederzijds vertrouwen in elkaar, een vertrouwensband. Tijdens de haal- en brengmoment vind er uitwisseling tussen de ouder en de pedagogisch medewerker plaats over spelontwikkeling en speelmogelijkheden in de groep en thuis. Naast het uitwisselen van informatie is de intake een goede investering in de relatie met ouders en de pedagogisch medewerkers. Het persoonlijke aspect is van groot belang.

De peuterspeelzaal hanteert de volgende uitgangspunten:

- Doel is dat alle ouders zich thuis en welkom voelen op de peuterspeelzaal
- Ouders krijgen regelmatig informatie over hoe met de peuters wordt omgegaan, zodat de ouders weten waar zij aan toe zijn
- Ouders krijgen voldoende gelegenheid om hun wensen en kritiek over te brengen
- Ouders hebben invloed op de uitvoering
- Ouders met verschillende visies en gewoonten in de opvoeding voelen zich geaccepteerd en gerespecteerd
- Ouders kunnen advies krijgen ten aanzien van de opvoeding en verzorging

Wat kan de ouder van de pedagogisch medewerker verwachten en wat verwacht de pedagogisch medewerker van de ouder?

- Een open contact, omdat dit de basis legt voor de ontwikkeling van de peuter
- Betrokkenheid; zij delen de zorg en de opvoeding. Tijdens het intake/kennismakingsgesprek wordt geïnformeerd naar de thuissituatie. Om de ouderbetrokkenheid te stimuleren maken we maken onder andere gebruik van de Verteltassen om de leesomgeving en de taalontwikkeling van kinderen en hun ouders te versterken.
Respect voor de werkwijze, medewerking en erkenning van regels en grenzen die er zijn.

- Het contact tussen de ouder en de pedagogisch medewerker betreft altijd zaken die te maken hebben met de eigen peuter. Dit betekent dat er geen informatie wordt gegeven over andere peuters.

De contacten tussen de ouder en de pedagogisch medewerker kunnen onder andere als volgt vorm krijgen:

- Korte gesprekken tijdens het brengen en halen of op afspraak
- Tijdens de ledenvergadering
- Tijdens het koffie-halfuurtje
- Bij de verjaardag van de peuter

Daarbij worden ouders via een whatsappgroep en Klasbord op een leuke manier geïnformeerd over het reilen en zeilen in de groep. Door middel van het delen van een groepsfoto een activiteit of een tekstbericht over een activiteit

1.11.3 De plaats van ouders in de peuterspeelzaal

Ouders als klant benaderen wordt steeds belangrijk voor het voortbestaan van instellingen. Ouders zijn echter niet alleen klant, maar ook opvoeder. Deze twee posities maakt dat we onderscheid maken in:

- De dienstverlening aan ouders: ouders zijn klant van de peuterspeelzaal en hebben recht op inspraak en invloed op de peuterspeelzaal
- De samenwerking met ouders: vanuit deze invalshoek geredeneerd, kunnen ouders betrokken zijn bij en geïnformeerd worden over de ontwikkeling van hun peuter op de peuterspeelzaal. Tussen peuterspeelzaal en ouders moet daarom overleg en afstemming plaatsvinden
- Peuterspeelzaal De Bengelenbak hecht belang aan een goede afstemming tussen de opvang die zij bieden (het aanbod) en de behoeften en wensen die bij ouders leven. Ouders vernemen via het ouderbeleid wat zij van de peuterspeelzaal kunnen verwachten en de peuterspeelzaal weet wat zij aan ouders moet en kan bieden.
- Ouderparticipatie: ouders werken actief mee aan verschillende activiteiten. Zo bestaat het bestuur grotendeels uit ouders van kinderen die op de speelzaal spelen. Ook wordt de hulp van ouders gevraagd bij diverse activiteiten zoals bijvoorbeeld uitstapjes naar het bos en de jaarlijkse Bengelenmarkt met allerlei leuke activiteiten en spelletjes voor de peuters. De ouders worden ook gestimuleerd om bij het brengen van hun kind een activiteit te doen.
- Ouderbetrokkenheid: ouders worden aan het einde van een thema uitgenodigd voor een activiteit in de groep.

De speelzaal verzorgt ook interactieve thema-avonden, bijvoorbeeld in samenwerking met Buurtzorg Jong over positief opvoeden.

1.11.4 Het bestuur

Naast de eerdergenoemde mogelijkheden om contacten met de pedagogisch medewerker en /of de organisatie te hebben, is deelname aan het bestuur een andere mogelijkheid. De doelstelling van het bestuur is:

- De betrokkenheid van ouders/ verzorgers bij de peuterspeelzaal stimuleren en activeren
- Het organiseren of bieden van ondersteuning bij de organisatie van bijzondere en extra activiteiten voor de peuterspeelzaal. Dit gebeurt altijd in wisselwerking met de pedagogisch medewerker.

1.11.5 Klachtenregeling

Een belangrijk uitgangspunt voor onze organisatie is het aanbieden van diensten van kwalitatief hoog niveau. Toch is het mogelijk dat een ouder niet tevreden is over de dienstverlening. Peuterspeelzaal De Bengelenbak vindt het belangrijk dat de ouder de pedagogisch medewerker en/ of het bestuur op de hoogte stelt van de klacht. Een klacht biedt de mogelijkheid om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren. Zoals wettelijk is bepaald, zijn wij aangesloten bij de Geschillencommissie Kinderopvang. Meer informatie over deze geschillencommissie vindt u op www.degeschillencommissie.nl. De klachtenregeling van Peuterspeelzaal De Bengelenbak wordt nader uitgewerkt en toegelicht in hoofdstuk 8 Klachtenregeling.

1.12 Organisatiebeleid

- Op Peuterspeelzaal De Bengelenbak spelen de peuters in een veilige omgeving conform de GGD-eisen, waardoor wij van de gemeente Zaltbommel een gebruiksvergunning verkregen hebben. Het GGD-rapport ligt ter inzage op de peuterspeelzaal.
- Tweemaal per jaar wordt er een ontruimingsoefening gehouden op de peuterspeelzaal
- De vereniging aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor het zoek raken of beschadigen van kleding en/ of speelgoed. Tijdens de openingsuren van de peuterspeelzaal is de vereniging W.A.-verzekerd.
- Ten aanzien van veiligheid en gezondheidsrisico's worden jaarlijks risico-inventarisaties gemaakt bij Veiligheid 2.0 en is er een veiligheidsbeleid gemaakt.
- Huisregels ten aanzien van gezondheid en veiligheid en interne regels en rituelen zijn in te zien op de peuterspeelzaal.
- Er is beleid gemaakt voor de privacy van de ouders en de kinderen.

1.13 Financieel en extern beleid

- Peuterspeelzaal De Bengelenbak voert een financieel beleid dat eenduidig en helder beschreven is en geeft inzicht in haar financiële situatie via een jaarverslag.
- Op onze website www.bengelenbak.nl is alle informatie over de peuterspeelzaal te vinden, alsmede het pedagogisch beleidsplan en de protocollen.
- Voor suggesties en verbeterpunten staan leiding en bestuur altijd open